

Упровадження методу колективного аранжування в сучасну музично-педагогічну практику

Інноваційність пропонованого методу колективного аранжування полягає у новій, груповій формі викладу навчального матеріалу на заняттях з оркестрового класу, інструментального ансамблю. Ефективність методу – у створенні творчої навчально-виховної ситуації. Наголошується формування "авторської здатності" майбутнього вчителя музичного мистецтва (виступити ініціатором мистецького задуму, реалізувати його у власній творчій діяльності, зберігаючи оригінальність і виразність презентації тощо). В основу покладено ідею розвитку професійних якостей майбутнього педагога: уміння самостійно й ефективно розв'язувати проблемні ситуації, критично мислити, аналізувати, адекватно оцінювати інформацію, виявляти індивідуальний стиль викладання, розкривати власний творчий потенціал. Метод колективного аранжування пропонується впроваджувати в сучасну музично-педагогічну практику мистецьких навчальних закладів України.

Ключові слова: творча навчально-виховна ситуація; музично-педагогічна практика; професійні якості вчителя музики.

У музично-педагогічній практиці методика навчання окремої навчальної дисципліни передбачає безпосередню взаємодію викладача і студента, під час якої відбувається передача та засвоєння знань, умінь і навичок. Методику навчання окремого предмета педагогічна наука розглядає як спосіб організації практичної та теоретичної діяльності учасників навчання, зумовлений закономірностями та особливостями змісту навчального предмета. Її роль в освітньому процесі важко переоцінити, тому сучасна музична педагогіка не перестає опікуватись пошуком нових способів, форм та прийомів, які дійсно вносять конкретні зміни та реалізують на практиці сучасні освітні стратегії. Використання методів тісно пов'язане з формами організації освітньої діяльності. Форма організації навчання – це зовнішній вияв узгодженої діяльності педагога та учнів, яка здійснюється в певному порядку і режимі, крім того це також цілеспрямована, чітко організована, змістовно насичена і методично оснащена система пізнавального та виховного спілкування, взаємодії, відносин викладача та учня [9, с. 357]. Разом з тим, одинична й ізольована форма не забезпечує системи знань та вмінь, а реалізується як органічна єдність цілеспрямованої організації змісту, навчальних засобів і методів.

Класифікація методів навчання – впорядкована за певною ознакою система. Нині відомі десятки класифікацій методів навчання: за характером подачі (викладення) навчального матеріалу (словесні, наочні, практичні); за організаційним характером навчання (методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності, методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності, методи контролю та самоконтролю у навчанні); бінарні (подвійні методи навчання); за логікою сприймання та засвоєння навчального матеріалу (індуктивно-дедукційні, репродуктивні, прагматичні, дослідницькі, проблемні тощо). Однак нинішня дидактична думка дозріла до розуміння того, що не варто прагнути до встановлення єдиної і незмінної номенклатури методів. Навчання – надзвичайно рухливий, діалектичний процес. Система методів повинна бути динамічною, щоб відображати цю рухливість, враховувати зміни, що постійно відбуваються в практиці використання методів. У межах даного дослідження ми не ставимо за мету класифікувати за певним видом пропонований нами для впровадження метод, але відмітимо, що в цілому метод має ознаки кількох видів та вирізняється організаційним характером навчання.

Сучасна музично-педагогічна практика має певну відмінність від традиційної музичної освіти, яка склалась за радянських часів. Полягає вона, перш за все, у прагненні освітян позбутися застарілих форм навчання, які містять неактуальну ідеологію і є незрозумілими сучасній молоді – швидкій, мобільній, творчій.

На основі аналізу психолого-педагогічних праць з проблеми впливу середовища на особистість (Г. Балла, І. Беха, Л. Виготського, Г. Костюка, О. Леонтьєва, Л. Масол,

О. Олексюк, О. Отич, О. Пехоти, І. Підласого, О. Савченко, В. Семиченко, І. Якиманської) основною педагогічною умовою виявлено створення художньо-творчого середовища на засадах компетентнісного, особистісно зорієнтованого та розвивального навчання.

Мета публікації – описати метод колективного аранжування та його застосування у музично-педагогічній практиці мистецьких навчальних закладів країни, аргументувати ефективність його впровадження у сучасну музичну практику освітніх закладів. Головними завданнями є: розкрити спрямування даного методу та очікуваних результатів застосування на практиці; описати його зміст, завдання та деякі особливості застосування на заняттях з оркестрового класу, інструментального ансамблю; розглянути метод колективного аранжування як засіб створення творчої навчально-виховної ситуації, яка характеризується проблемністю та багатоваріантністю, та сприяє формуванню професійних якостей майбутнього педагога-музиканта.

Сучасні освітні стратегії спрямовані на підходи, які забезпечують формування як наскрізних компетенцій (читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, здатність співпрацювати з іншими людьми) так і спеціальних (у нашому випадку виконавсько-педагогічних). Відкриття теоретичних знань та відпрацювання умінь їх практичного застосування, створюючи власну продукцію – таким є зразок сучасної форми проведення заняття.

Інноваційною рисою сучасної музично-педагогічної практики є акцент на мотиваційні установки учнів. Головним стає гасло «навчити вчитися». Під час розробки даного методу ми спиралися на висновки психолого-педагогічної науки щодо детермінаційної ролі мотивації у діяльності людини, зокрема мотиваційної спрямованості особистості на реалізацію власних здібностей у процесі діяльності (Б.Ананьєв, Л.Божович, О.Леонтьєв, А.Петровський, С.Рубінштейн, П.Якобсон та ін.). Мотиви, як відомо, обумовлюють цілеспрямовану поведінку людини, виступають «пусковим механізмом» (С.Сисоєва), «внутрішньою пружиною» (А.Петровський) і регулятором будь-якої діяльності.

Пропонований нами метод колективного аранжування (далі скорочено – МКА) є одним із інноваційних засобів, який містить величезний потенціал впливу на формування вищевказаних якостей та мотиваційних установок майбутніх педагогів-музикантів.

Аналізуючи традиційні форми навчання на уроках оркестрового класу, інструментального ансамблю, констатуємо *практичну відсутність постановки завдань творення власної музичної продукції*. Творчий підхід успішно реалізується у створенні виконавської інтерпретації, що являється головною складовою професійної майстерності. Але на робочому місці у майбутнього керівника колективу неминуче постане завдання безпосередньо реагувати на запити учнів (на виконанні музики, яка є важливою для них, а не лише за програмою, яку вони часто сприймають як щось нав'язане, неактуальне). Для адекватних, творчих реакцій вчителя музики на ініціативи учнів і для створення ним запланованого творчого заняття з музичного мистецтва йому необхідні сформовані навички опрацювання музичного матеріалу.

Науковцями різнобічно вивчаються питання підготовки кадрів до ведення сучасної музичної практики (діяльності) у школі (С. Громов, М. Серьогін); музично-концертної діяльності (Т. Жигінас); формування професійної готовності (Е. Абдуллін, Л. Арчажникова, О. Оленін, Г. Падалка, О. Рудницька, С. Сисоєва); виховання ворчих якостей (І. Зязюн, О. Олексюк, О. Щолокова); вдосконалення виконавської майстерності (Є. Гуренко, О. Ільченко, В. Клиш, Г. Саїк, Ю. Цагареллі, Д. Юник); музично-просвітницької діяльності (Л. Безбородова, Л. Кожевнікова, Є. Куришев, О. Мельник); розвиток естетичного сприймання, смаку, оцінки, ставлення, потреб, (Б. Брилін, В. Бутенко, О. Дем'янчук, В. Дряпіка, О. Костюк, С. Мельничук, О. Ростовський); музично-естетичного виховання учнів (Ю. Алієв, Н. Ветлугіна, Л. Масол, В. Петрушин, Л. Хлебникова, Ю. Юцевич); розвитку

здібностей до музичної та художньої творчості (Б. Ананьєв, Л. Виготський, О. Леонт'єв, Л. Мазель, В. Медушевський, Є. Назайкінський, С. Рубінштейн, Б. Теплов, П. Якобсон). Особливий інтерес для нас становить виявлення основних позицій дослідників щодо визначення змісту сучасної музично-педагогічної практики та місця інноваційних методик у її проведенні.

Аналіз психолого-педагогічних джерел свідчить про різноаспектне висвітлення проблеми впровадження інноваційних методів у сучасну музично-педагогічну практику. Сучасні вітчизняні вчені розглядають інновацію в освіті як процес створення, поширення і використання нових способів для вирішення педагогічних проблем оригінальними, нестандартними підходами [13, с. 105]. Особливості сучасних стратегій освіти та закономірності їх реалізацій розкриваються у працях Ф. Ващук, С. Гончарова, І. Дичківської, О. Дубягіна, Л. Козак, В. Мороз та ін.

Вчені тлумачать сучасну практику музично-педагогічного навчання як засіб художнього спілкування з учасниками навчально-виховного процесу (М.Каган), як засіб розвитку виконавської майстерності та формування готовності до творчої самореалізації студентів музичного фаху в процесі їх навчання (Л. Масол), як шлях формування музично-просвітницького інтересу (Т. Жданова), як невід'ємну складову виконавської практики студентів (Є. Куришев), як форму позаурочної музично-виховної роботи в загальноосвітній школі (О. Апраксина, Л. Дмитрієва, Н. Черноіваненко).

Проблему впровадження інноваційних предметів (основи композиторської творчості) проблеми формування умінь аранжування, імпровізації розробляв вчений та композитор Е. Брилін. [6]. Але у музично-педагогічну практику розроблені методики композиторської творчості майже не впроваджуються. Наразі освітян надихає поодинокі позитивні приклади, такі як успішне впровадження предмету «Акомпанемент та імпровізація» в музично-педагогічну практику факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ імені М.П. Драгоманова – вибіркова навчальна дисципліна освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальностями 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво) та 025 (Культура і мистецтво).

Ось деякі важливі позиції програми цього предмету: «...дана форма заняття надає можливість ознайомити студентів зі способами аранжування музичного матеріалу та складати прості види ритмічного та мелодійного супроводу до пісень і танців. Завдання дисципліни: залучити студентів до індивідуальної (сольної) та спільної (ансамблевої музичної) діяльності; навчити робити запис супроводів у вигляді партитур; розвивати первісні навички індивідуальної та колективної імпровізації. Здобуті компетентності: вміння розрізняти виконавські стилі, застосовувати набуті практичні навички під час підбору акомпанементу, аранжування, імпровізації; застосовувати набуті навички під час виконання творчих завдань. Здатність до розуміння і творчого самовираження у сфері музичного мистецтва через виконання на музичному інструменті творів в різних стилях. Спроможність застосовувати власні художньо-творчі здібності для розширення власного виконавського досвіду; займатись самовдосконаленням шляхом мистецької самоосвіти» [7].

Вивчаючи та порівнюючи зміст, мету і завдання вищеописаної дисципліни та зміст пропонованого нами методу КА ми бачимо їх спільне спрямування. Однак, різниця полягає у тому, що у нашому випадку така форма роботи з колективом є несистематичною, і застосовується як інноваційний метод викладу навчального матеріалу на традиційних заняттях колективного музикування (оркестр, інструментальний ансамбль).

У спеціальних мистецьких закладах, де навичка аранжувати музику належить до основних професійних якостей (спеціальність «оркестровий диригент», «хоровий диригент», «композитор»), на її відпрацювання відводяться індивідуальні практичні та групові теоретичні заняття з оркестровки та аранжування. Як вирішувати проблему формування даного умінь в умовах навчальних закладів музично-педагогічного спрямування, де часто немає можливості виділити навчальні години на даний предмет? На нашу думку,

пропонований метод колективного аранжування містить необхідний ресурс для творчого, професійного та сучасного вирішення вищевказаної проблеми.

Термін «інструментування» має подвійне значення: він одночасно належить до процесу створення музики та до галузі музичної теорії. При творчому процесі створення музики засобами інструментування вважається також і переклад музичного матеріалу для ансамблю інструментів або оркестру. Музична думка створюється композитором одночасно з інструментуванням. Але існує й інша галузь інструментування - аранжування творів, які написані не для оркестру чи ансамблю, однак потребують оркестрового, ансамблевого втілення. У цьому випадку аранжувальнику музики необхідно, проникаючи у зміст твору, уміти підібрати необхідні тембральні засоби розгортання музичної форми. Дослідники основ аранжування трактують його як мистецтво створення акомпанементу до створеного раніше музичного матеріалу, який є не лише способом супроводу мелодичної лінії, а й способом організації усього музичного матеріалу у цілісну композицію з продуманим динамічним розвитком [4, 5, 11].

Пропонований нами метод колективного аранжування є одним із інноваційних методів викладу основ інструментального аранжування. Його головна відмінність від традиційних форм викладу полягає у тому, що змістом такого групового заняття є вивчення теоретичних основ аранжування через колективне виконання практичних вправ та створення спільного творчого продукту – колективного аранжування музичного твору. Кожна група колективу отримує своє завдання, яке є частиною загального задуму, вчиться розуміти свою роль у загальній фактурі твору і створювати свою лінію у тісному зв'язку з нею, слухати, аналізувати та коректувати отриманий результат. Усі знання, які необхідні для вирішення завдання, студенти отримують у керівника і одразу застосовують на практиці.

Головна мета застосування даного методу полягає у створенні інноваційної, творчої навчально-виховної ситуації, спрямованої на формування «авторської здатності» особистості, «спроможності виступити ініціатором мистецького задуму, реалізовувати його у власній творчій діяльності, бути оригінальним і виразним у її презентації» [10, 249] та на формування професійної компетентності, яка розглядається в науковій літературі як інтегрована особистісна якість, що ґрунтується на знаннях і досвіді, вмінні самостійно та ефективно розв'язувати проблеми, критично мислити, аналізувати й адекватно оцінювати інформацію та навколишню реальність, виявляти індивідуальний стиль діяльності й мати певний творчий потенціал саморозвитку [2, 4].

Очікуваними результатами застосування МКА є розвиток вищевказаних якостей та формування наступних спеціальних умінь: розуміння елементів музичної мови; складання простих видів ритмічного та мелодичного супроводу до пісень, танців (використання традиційних ритмо-формул – елементів акомпанементу); розвиток елементарних навичок індивідуальної імпровізації; ознайомлення з основами інструментування та аранжування музичного матеріалу. Добираючи назву до пропонованого нами нового способу групового викладання навчально-виховного матеріалу з аранжування, ми дбали про те, щоб назва методу розкривала найсуттєвішу його рису (колективне, тобто групове аранжування).

Метод колективного аранжування – це метод, який спрямований на розвиток спеціальних музичних, творчих здібностей студентів (на основі оволодіння прийомами гри на музичних інструментах без запису готової оркестрової партії) та на стимулювання їхньої власної продуктивної діяльності. Метою і завданнями заняття із застосуванням методу колективного аранжування є наступне – навчити студентів складати прості види ритмічного та мелодичного супроводу (гармонічна педаль та фігурація) до пісень, танців; розвинути навички індивідуальної імпровізації; ознайомити з основами інструментування та аранжування музичного матеріалу; ознайомити з основними формами народної та естрадно-джазової музики та головними принципами їх формотворення.

З самого початку застосування методу групового аранжування одразу стає зрозуміло, що виникає педагогічна ситуація з потенціалом не лише навчальним, а й виховним. Бачимо, як з

утворенням фокусу на задачі створювати самотужки новий музичний матеріал, у студентів виникає стійкий інтерес, зосередженість у колективному засвоєнні знань та відпрацюванні практичних навичок.

Питання підбору репертуару для опрацювання його засобом колективного аранжування дуже важливе. Л.Е. Пасічняк, дослідниця етапів становлення репертуару народних оркестрів ХХ ст., окреслює його стильове коло за такими напрямками: фольклорний, камерно-академічний, естрадно-джазовий, авангардний [12, с.63-65]. Ми прийшли до висновку, що не усі стилі варто застосовувати на практичному занятті з колективного аранжування (КА). Враховуючи специфіку змісту завдання КА, неоднорідність підготовки студентів, змішаний склад інструментальних колективів, в якому поєднуються музичні інструменти оркестру народних інструментів, духового та струнного, ми пропонуємо використовувати народну музику (в тому числі музику народів світу) та естрадно-джазову, оскільки камерно-академічна потребує використання більш складних композиторських технік і вимагає набагато більше часу для досягнення художніх результатів.

Проблема неоднорідності колективу створює серйозну перешкоду для активного розгортання навчально-виховного процесу. У будь-якій групі студентів об'єднуються різні за підготовкою та обдаруваннями учасники, певна частина їх не володіють оркестровими інструментами (піаністи, теоретики, хормейстери), тому під час заняття вони змушені оволодівати навичками гри, що знижує активність інших учасників, які володіють інструментами. Під час застосування МКА ми бачимо, що кожна з частин групи, отримуючи своє завдання, яке є частиною колективного задуму, активно рухається вперед, за своєю траєкторією.

Одна група студентів – вивчаючи основи гри на інструментах народного оркестру (балалайка, домра), на гітарі, бас-гітарі, паралельно тренується розпізнавати цифровий запис акордів та самостійно вибудовувати звуки акорду, швидко підбираючи їх на грифі, створювати прості ритмо-формули супроводу. Група солістів – не втрачає інтересу, чекаючи поки половина оркестру шукає ноти на грифі та вчиться видобувати звук. Перед солістами поставлене інше завдання, яке сприятиме їхньому розвитку. Це висококласна читка з листа, створення невеликих вступних імпровізацій на початку народного танцю, створення мелодичних ліній акомпанементу, гармонічних педалей, фігурацій, участь у спільному творенні цілої форми майбутнього танцю, його запам'ятовування за логікою розвитку, а не за записом готової партії, у якій усі повтори виписані.

Керівник колективу, працюючи з групою без готових партій, використовуючи записаною головною мелодичною лінією та гармонічним супроводом (у вигляді скупих буквенних позначень) налаштовує комунікації для творчих взаємодій, під час яких майже непомітно для самих студентів відбуватиметься професійне відпрацювання навичок, умінь.

Відпрацювання навичок колективного аранжування включає такі загальні етапи: докладне пояснення учасникам алгоритму дій; демонстрування прикладу, як виконувати ці дії; відпрацювання запропонованої послідовності дій у парах (малих групах); демонстрування однієї-двох пар/груп (за бажанням); підтримка, констатація успіхів учасників; закріплення досвіду в домашніх завданнях, на наступних заняттях. Першим кроком у процесі вправлення навичок є докладне пояснення учням суті навички, виклад ситуацій, у яких вона може застосовуватися. Демонстрування навички здійснює керівник або підготовлений студент, інколи її може замінити відео-демонстрація.

Після того як навичку озвучено і наочно показано, інші учасники мають отримати можливість почергово відпрацювати цю навичку. Це можна зробити в парах, трійках чи малих групах, щоб кожен учасник встиг потренуватись. Після виконання вправи учитель пропонує учасникам доброзичливо зазначити сильні і слабкі моменти, які вони помітили під час відпрацювання навички. Сам він також бере участь в обговоренні, як правило, завершує його, доповнює і підсумовує висновки учасників.

Особливості застосування даного методу полягають перш за все у чіткому розумінні моменту необхідності його застосування і дотриманні розумних пропорцій щодо кількості часу, відведеного для гри колективу по нотах (для відпрацювання виконавських, інтерпретаційних навичок, ансамблевих умінь, що є основним для даного предмета).

Слухання і виконання готових високохудожніх аранжувань для оркестру, ансамблю – виховує смак і також безпосередньо навчає теоретичним законам аранжування під час колективного музикування. Але як усвідомити безцінний слухацький досвід, отриманий на традиційних заняттях та як навчитись застосувати його у ситуації музикування з дітьми у школі?

Для цієї важливої інтелектуальної роботи потрібно надати студентам спеціальний час. Якщо керівник оркестру ставить за ціль виховати самостійних музикантів, здатних зібратись у гурт і грамотно музикувати у фольклорному, естрадному стилях – досягти її дійсно можна через застосування пропонованого нами методу.

Метод колективного аранжування як засіб створення творчої навчально-виховної ситуації, яка характеризується проблемністю та багатоваріантністю, та сприяє формуванню творчих якостей майбутнього педагога-музиканта.

На усіх етапах колективне аранжування інструментальної музики характеризується певною невизначеністю та потенційною багатоваріантністю, а отже, забезпечує сприятливе середовище для творчого розвитку учасників інструментальних ансамблів, оркестрів. Дані умови характеризуються досить високим рівнем проблемності

Одним з найбільш ефективних методів формування творчих якостей особистості, визначений метод проблемного навчання (Дружинін В.М., В.І.Загвязінській, М.І.Махмутов, А.М.Матюшкін, М.М.Льовіна, та ін.). Вчені, досліджуючи ситуацію невизначеності як засіб стимулювання пошуку власних орієнтирів, під час якого багатоваріантність забезпечує можливість їх знаходження доводять ефективність впливу даного психолого-педагогічного контексту на формування творчих здібностей учасників педагогічного процесу [6].

Якщо студент отримує проблемне завдання самостійно музикувати без нот у колективі, це стає для нього серйозним творчим викликом. Готова мелодична лінія не надається, власну звукову лінію учень має створити самостійно під час колективної репетиції, вибираючи найбільш досконалий варіант. Тому, за своїми головними рисами, ми розглядаємо практичне вивчення колективного аранжування з групою студентів як проблемну та багатоваріантну навчально-виховну ситуацію.

Під час виконання завдання колективом педагог має надати необхідні стартові знання, організувати процес відпрацювання елементарних навичок і забезпечити психологічний супровід на усіх етапах заняття. Для колективної творчої роботи необхідний запуск психологічних механізмів творчих взаємодій, адже уміння створювати творчі комунікації (ділитись творчими уявленнями, відчуттями інтуїції) – складне уміння, яке без практики важко сформувати.

Зауважимо, що вивчення психолого-педагогічних механізмів даної навчально-виховної ситуації вимагають окремих досліджень. Впевнені, що отриманий досвід ефективної творчої взаємодії в студентському колективі забезпечить майбутніх учителів музики фундаментом для успішної співтворчості зі своїми учнями у майбутньому.

Висновки та пропозиції. Результати експериментального впровадження методу колективного аранжування в освітню музичну практику довели ефективність даної методики, що підтверджується головними позиціями наукових досліджень. Так як реалізація сучасних освітніх стратегій відчутно відстає від декларацій активних змін методів навчання у освітньому просторі країни, застосування МКА у музично-педагогічній практиці вважаємо актуальним. Цей метод не являється авторським винаходом, так як широко застосовується у творчій діяльності будь-якого самодіяльного гурту. Але винахідництво автора полягає у пропозиції активного використання цього методу у сучасній музично-педагогічній практиці на традиційних заняттях з оркестрового класу та інструментального ансамблю. *Колективне*

аранжування, як творча інновація у сфері групового музичного навчання має величезний творчий потенціал, перш за все тому, що являється з психологічної точки зору, проблемною, багатоваріантною ситуацією, яка активізує творче мислення та мотиваційні установки. По-друге, за формою має сучасні та привабливі риси групових тренінгів з ненав'язливим, комфортним психологічним кліматом, який відволікає студента від гостроти проблемності ситуації та забезпечує можливість глибокого занурення у творче завдання та зосередження на ньому. По-третє, важливим є позитивний вплив, який чинить даний метод на професійну підготовку студента-музиканта, формуючи як загальні, так і спеціалізовані компетенції. Студент, на уроці традиційного колективного музикування вчиться виконувати завдання творення музики, що є і викликом для нього і, водночас, надзвичайно цінним професійним досвідом [1, с. 266-267], що неодмінно принесе свої плоди.

Практичне застосування інновацій, які реалізують сучасні освітні підходи, має стимулювати пізнавально-творчу активність студентів, не відволікаючи їх від праці над головними навичками та вміннями. Збалансованість застосування нових підходів досягається завдяки чіткому зберіганню незмінного мотиваційного вектора – навчити студента вчитися. Дана мотивація не дозволить «звоблювати» його психологію [8, с. 176], і не стимулюватиме механізм перетворення пізнавальної активності в споживчу, навпаки, спрямовуючи її у творче русло. Вважаємо, що практичне застосування нової методики у навчально-виховному процесі надасть нові можливості втілення сучасних освітніх стратегій, яким характерне творче, винахідницьке а, отже – продуктивне.

Література

1. Алжнев Ю. Б. До проблеми відродження традиційного народно-інструментального музикування // *Культура України*. Випуск 45. – Київ, 2014. – С.261-267
2. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : монографія / Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина та ін.; під заг. ред. О. В.Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.
3. Брилін Е. Б. Формування навичок композиторської творчості у студентів музично-педагогічних факультетів: дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київський національний ун-т культури і мистецтв. – К., 2002. – 282 арк.
4. Гаранян Г. А. Аранжировка для эстрадных инструментальных и вокально-инструментальных ансамблей. – М., 1986.
5. Голубев И. И. Основы аранжировки для эстрадных ансамблей / И.И. Голубев, К.Ф. Степаненко. – М. : Музыка, 1993. – 115 с.
6. Дружинин В. Н. Психология общих способностей. – СПб.: ПитерКом, 1999. – 368 с.
7. Кульбовський П.М. Анотація навчальної дисципліни «Акомпанемент та імпровізація» освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальностями 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво) та 025 Культура і мистецтво факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського. URL: <http://www.fm.npu.edu.ua/ua/dystsypliny-za-vyborom-studenta/725-anotatsiia-akompanement>
8. Липовецьки Ж. Эра пустоты / Ж. Липовецьки. – СПб, 2001. – 330 с.
9. Лихачев Б. Т. Педагогика. Курс лекций : учеб. пособ. для студентов пед. учебн. заведений и слушателей ИПК и ФПК / Б. Т. Лихачев. – М. : Юрайт, 1998. – 464 с.
10. Масол Л. М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика / Л. М. Масол. – К. : Промінь, 2006. – 432 с.
11. Олеников К. А. Аранжировка. Изд. «Феникс». – Ростов-на-Дону, 2003. – 134 с.
12. Пасічник Л. Етапи становлення репертуару академічних народно-інструментальних ансамблів України ХХ століття. / Л. Пасічник // *Академічне народно-інструментальне мистецтво та вокальні школи Львівщини* : зб. матер. наук. – практ. Конф. (Львів, 3 листопада 2005р.) / [ред. – упоряд. А. Душний, С. Карась, Б.Пиц] . – Дрогобич : Коло, 2005. – С. 261-269.
13. Силадій І. Якісна освіта в контексті управління впровадженням інновацій / І. Силадій // *Вища освіта України*. – 2011. – № 4. – С. 105–112.

Про автора:

Утешева Наталія Михайлівна, викладач кафедри музикознавства, інструментальної підготовки та хореографії факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (21001, Вінниця, Україна);
ORCID: 0000-0001-6723-0212, natkasianchyk@gmail.com

Utesheva N. M.

Implementation of the collectively music arrangement method in modern musical and pedagogy practice

Relevance of the study. Specialized arts establishments, in which the music arrangement skill is ranked among the main professional qualities (e.g. the specialties “orchestra conductor”, “choir conductor”), allocate individual and group theoretical classes. How should we solve the problem of developing this skill in the conditions of pedagogical music educational establishments which have no possibility to allocate academic hours for this course?

Literature Review. The implementing innovational courses and that of the formation of music arrangement and improvisation skills were developed by the scientist and composer Y.B. Brylin. But the methods of the art of composing developed by him are barely used in music pedagogical practice.

Results. The group music arrangement method is the method directed at the development of special musical and artistic abilities in students (on the basis of the competences related to playing musical instruments) and at the stimulation of their own productive activity.

Discussion. We regard music pedagogical practice as a process of creating an educational environment whose course requires continual updating.

Findings/Originality. The aim and the objectives of the class involving the use of the group music arrangement method are as follows: to teach students compose simple kinds of rhythmical and melodically accompaniment (harmonic pedal and figuration) to songs and dances; develop the individual improvisation skills; familiarize them with the fundamentals of instrumentation and arrangement of music material; provide them with the knowledge of the basic forms of folk and pop jazz music and the main principles of their form building.

Conclusions. Group arrangement as a creative innovation in the sphere of group music education has a huge creative potential and it appears to be multivariate situation activating creative thinking and motivational dispositions. Furthermore, is concerned, it has modern and attractive features of group trainings with a non-intrusive, comfortable psychological climate which distracts as student from the poignancy of the problematic situation and ensures a possibility of plunging into a creative task and concentrating on it. An important factor is that it has a positive influence on the professional training of a student in music.

Significance. The practical application of the new methodology in the educational process will provide new possibilities for implementing modern educational strategies in Ukraine characterized not by a consumptive direction but by a creative and thus productive one.

Keywords: competencies of music teacher; creative and educational situation; musical and pedagogy practice.

References

1. Alzhnev Y. B. *Do problemy vidrodzhennia tradyziinoho narodno-instrumentalnoho musikuvannia* [To the problem of revival o traditional folk-instrumental music-making]. No 45. Kyiv, 2014, pp. 261-267. (in Ukrainian)
2. Bibik N. M. *Kompetentnisnyi pidhid u suchasni osviti: svitovy dosvid ta ukrainski perspektyvy: monografiia* [Competence-based approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives: monograph]. Ed. by N. M. Bibik, L. S. Vashchenko, O.I. Lokshyna and others; endorsed by O.V. Ovcharuk. Kyiv, 2004. 112 p. (in Ukrainian)
3. Brylin E. B. *Formuvannia navychok kompozytorskoï tvorchosti u studentiv musychno-pedahohichnyh fakultetiv: dys. kand. ped. nauk: 13.00.02* [Formation of creative music composition skills in students of music-pedagogical departments : Thesis Ph.D. in Pedagogy]. Kyiv: Kyiv National University of Culture and Arts, 2002. 282 p. (in Ukrainian)
4. Garanian G. A. *Aranzhyrovka dlia estradnykh instrumentalnykh i vokalno-instrumentalnykh ansamblei* [Musical arrangement for pop instrumental and vocal-instrumental ensembles]. Moscow, 1986. (in Russian)

5. Golubev I. I., Stepanenko K. F. *Osnovy aranzhyrovki dlia estradnykh ansamblei* [Fundamentals of musical arrangement for variety ensembles]. Moscow: Muzyka, 1993. 115 p. (in Russian)
6. Druzhynin V. N. *Psikhologiya obshchih sposobnostei* [The psychology of general abilities]. St. Petersburg: PiterKom, 1999. 368 p. (in Russian)
7. Kulbovsky P. M. *Annotatsia navchalnoi dystsypliny "Akompaniment ta improvizatsia" osvinioprofesiinoi prohramy pidhotovky bakalavriv za spetsialnostiamy 014.13 Serednia osvita (Musychne mystetstvo) ta 025 Kultura i mystetstvo fakultetu mystetstv imeni Anatoliia Avdievskoho* [Summary of the academic course of "Accompaniment and Improvisation" of the professional academic curriculum for the undergraduate course, specialties 014.13 Secondary education (Music art) and 025 Culture and Arts for Faculty of Arts named after Anatolii Avdievsky, National Pedagogical Dragomanov University]. URL: <http://www.fm.npu.edu.ua/ua/dystsypliny-za-vyborom-studenta/725-anotatsiia-akompaniment>
8. Lipovetsky Zh. *Era pustoty* [The era of emptiness]. St. Petersburg, 2001. 330 p. (in Russian)
9. Likhachev B.T. *Pedagogika. Kurs leksiy : ucheb. posob. dlya studentov ped. uchebn. zavedeniy i slushateley IPK i FPK* [Pedagogics. A course of lectures: a student book for pedagogical educational establishments and for in-service training]. Moscow: Urait, 1998. 464 p. (in Russian)
10. Masol L. M. *Zahalna mystetska osvita: teoriia i praktyka* [General theory of arts: theory and practice]. Kyiv: Promin, 2006. 432 p. (in Ukrainian)
11. Olenikov K. A. *Aranzhyrovka* [Musical arrangement]. Feniks, Rostov-na-Donu, 2003. 134 p. (in Russian)
12. Pasichniak L. Etapy stanovlennia repertuaru akademichnykh narodno-instrumentalnykh ansambliv Ukrainy XX stolittia [The stages of the development of the repertoire of the academic folk instrumental ensembles of Ukraine in the XX century]. *Academic folk instrumental art and vocal schools of Lviv region: a book of proceedings of the academic conference (Lviv, November 3, 2005)*. Drohobych: Kolo, 2005, pp. 261-269. (in Ukrainian)
13. Syladii I. *Yakisna osvita v konteksti upravlinnia vprovashchenniam innovatsii* [Quality education in the context of managing the implementation of innovations]. Kyiv: Vyscha osvita Ukrainy, 2011. No 4, pp. 105-112. (in Ukrainian)

About the author:

Utesheva Nataliia Mykhailivna, instructor at the Department of Musicology, Instrumental Training and Choreography of the Faculty of Pre-school, Primary Education and Arts, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (21001, Vinnytsia, Ukraine); **ORCID: 0000-0001-6723-0212**, natkasianchyk@gmail.com